

בראשית פרק א

(כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם :

תולדות יצחק בראשית פרק א פסוק כז
בצלמנו היא השגה שכלית :**בראשית פרק ב פסוק ז**

וַיִּצַר יְקוֹק אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֵפֶר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאָפָיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה :

רש"י בראשית פרק ב פסוק ז

ויפח באפיו - עשאו מן התחתונים ומן העליונים, גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים, ...

לנפש חיה - אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה, אך זו של אדם חיה שבכולן, **שנתוסף בו דעה ודבור** :

רמב"ן בראשית פרק ב פסוק ז

ואם כן יאמר הכתוב וייצר ה' אלהים את האדם - יצירת תנועה שהיה האדם נוצר, כלומר בעל תנועה, כי היצירה היא החיות וההרגש, שבהם הוא אדם לא גבול העפר, וכמו שאמר ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ויבא אל האדם (להלן ב ט), ואחרי שיצרו בהרגשה נפח באפיו נשמת חיים מפי עליון להוסיף הנפש הזאת על היצירה הנזכרת, ויהי האדם כולו לנפש חיה - כי בנשמה הזאת **ישכיל וידבר**, ובה יעשה כל מעשה, וכל הנפשות וכחותן לה תהיינה :

נפש החיים (דף מט')

אלמנט רוחני	משל ליוצר צלוחית	פעולתו	מיקום בגוף
נשמה	נשימת היוצר	מחשבה	מוח
רוח	בתוך הצינור	דיבור	לב
נפש	נח הצלוחית	מעשה	דם

דרך ה' לרמח"ל חלק א' פרק ג

ז. צריך שתדע, שאף על פי שאין אנו מרגישים **לנשמה** בגוף פעולה אחרת זולת **החיות וההשכלה**, הנה באמת יש בחוקה שתזכך עצם הגוף וחומר, ותעלהו עליו אחר עליו, עד שיהיה ראוי להתלוות עמה בהנאה בשלמות.

האר"י, שערי קדושה, חלק ג שער ב

...גם נתבאר ענין היצר הטוב והיצר הרע שבאדם מה ענינם. כי הם שתי יצירות נתוספו באדם זולת נשמתו והם אור מאור המלאכים ונקרא יצר הטוב ואור מאור הקליפות הנקרא יצר הרע חוץ אל יצר הטוב וקליפה אליו, אך הנשמה עצמה של האדם פנימית מכולם, ולהיותה פנימית וגם כי היא הנקראת עצמות האדם לכן יש בידו בחירה להטות למקום שירצה כי גדול הוא מהן, האמנם עיקר נטיותו אל היצר הטוב כי הוא קדוש כמוהו וגם כי הוא יותר סמוך אליו, אך הגוף עיקר נטיותו אל היצר הרע כי שניהם מצד הרע וגם שהן סמוכין יחד. והנה בבחינה זו היא קטטת החומר עם הנשמה כי כיון שהנשמה אינה פועלת המצות אלא על ידי הגוף אשר נוטה יותר אל היצר הרע בבחינה זו יש קושי גדול להכניעם. ...

ר' חיים ויטל, עץ חיים, פרק י

... פנימית מכולם והוא הנקרא "נפש המדברת" ויש שקראוהו "נפש השכלית" וזהו הנקרא בספרים "נפש השלישית" העליונה שבששתן, לכן, מלבד הטבעית והרצונית שיש בה, נוסף בה הבחירה, כי אין בחירה אמיתית כי אם בשכל כמ"ש. ונחלק לשניים: שכל מעשי ועיוני. ואמנם חלק המעשי נחלק לשניים: המעשי והמחשבה. המעשי הוא לעשות מלאכה גופיות מחוץ לגוף

כמו הזריע' והבינין ... והמחשביי הוא לחשוב איך יעשו אלו המלאכות החיצוניות לגוף. אך העיוני אינה אלא להשכיל צרכי הנפש לבדה והוא [להכיר] חכמת הנפש, כמו חכמת התכונה והטבעים וכיוצא, לדעת הפרש האמת מן השקר בענין ידיעות אותם החכמות שאין להם צורך אל הגוף אלא להנפש לבדה, ואינו בשביל המעשה שהוא לחדש מלאכות חדשות של מעשה הגוף ולשנותה ממלאכה למלאכה, אך השכל עיוני אינה אלא לדעת הדברים כפי אמתתם לשנותן וגם כי הוא לצרכי הנפש ולא לגוף כמו המעשה. וע"י השכל העיוני יתוסף בו ענין הבחירה כנ"ל כי אין נקרא בחירה אמיתית אם יבחר בדבר הזה להיותו נאהב לו יותר מזה אם שתיהן שוין כי זה נקרא "רצון". אך אם יבחר באמת שהוא כך, וירחיק השקר שהוא מה שאינו כך, זו נקרא בחירה אמיתית, כי בוחר באחת להיותו אמת לא מפני שהוא יחפוץ בו וגם כי הוא אמת אלא מפני שהוא הכיר בו שהוא אמת בעניני הנפש שאין שם רצון ממנו כמו עניני הגוף שהולך אחר רצונו.

שמונה פרקים לרמב"ם פרק א

... ומפני זה אומר, שחלקי הנפש חמשה: הזן, והמרגיש, והמדמה, והמתעורר, והשכלי.

... והחלק השכלי - הוא הכח הנמצא לאדם, אשר בו ישכיל, ובו תהיה ההתבוננות, ובו יקנה החוכמות, ובו יבחיין בין המגונה והנאה מן הפעולות. ואלו הפעולות, חלק מהן מעשי, וחלק עיוני. והמעשי, ממנו מלאכתי, וממנו מחשבתי. והעיוני, הוא אשר בו ידע האדם הנמצאות שאינן משתנות כפי מה שהן, ואלו הן אשר יקראו 'חכמות' סתם. והמלאכתי, הוא הכח אשר בו נלמד המלאכות, כמו הנגרות, ועבודת האדמה, והרפואה והספנות. והמחשבתי, הוא אשר בו יתבונן בדבר אשר ירצה לעשותו בעת אשר ירצה לעשותו, האם אפשר לעשותו אם לא, ואם אפשר - איך צריך שיעשה.

שמונה פרקים לרמב"ם פרק ח

ואמנם האמת אשר אין ספק בה, שמעשי האדם כולם מסורים אליו, אם ירצה יעשה, ואם ירצה לא יעשה, מבלי כפיה ומבלי הכרח לו על כך. ולפיכך חוייבה המצוה, ואמר: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב [ו]את המות ואת הרע... ובחרת בחיים", ונתן הבחירה לנו בזה.